

მედიაწიგნიერება ფორმალურ განათლებაში-მედიაწიგნიერება და სხვადასხვა ტიპის ისტორიული წყაროების კრიტიკული ანალიზი

კობიაშვილი ეკა

სსიპ №6 საჯარო სკოლა, ქ.თელავი

DOI: <https://doi.org/10.52340/idw.2023.95>

აბსტრაქტი. გლობალური ინფორმაციის ეპოქაში დიდი როლი ეკისრება მედიაწიგნიერების კულტურის განვითარებას. დამოუკიდებლად და კრიტიკულად შეაფასოს პროდუქტი, დააღაგოს და გაფილტროს ინფორმაციის ნაკადი, ეს მხოლოდ მედიაწიგნიერების დახმარებით არის შესაძლებელი. სტუდენტებმა, მოსწავლეებმა უნდა დასვან კითხვები, რომელიც მათ დაეხმარებათ საკითხის კრიტიკულ შესწავლაში. მათ აქვთ ცოდნა იმის, როგორ მოიძიონ საჭირო ინფორმაცია ქსელში, მაგრამ ყოველთვის არ იციან, როგორ გაფილტროს ინფორმაცია. სწორედ ამ პროცესში დაეხმარებათ მათ მედიაწიგნიერების უნარების განვითარება.

როგორ შეიძლება დავეხმაროთ ჩვენს მოსწავლეებს? ვასწავლოთ მათ კითხვის დასმა. ხშირად დასვან კითხვა - რატომ? მედიაწიგნიერება უნდა დამკვიდრდეს, როგორც არაფორმალურ, ისე ფორმალურ განათლებაში (უნდა მოიცავდეს ყველა სასწავლო დისციპლინა), რაც შეუწყობს ხელს იყვნენ ჩვენი მოსწავლეები უფრო კრიტიკულნი და მედიაწიგნიერი.

ჩემი მოხსენება ეხება მედიაწიგნიერების კითხვების გამოყენებით ერთ-ერთი ისტორიული საკითხის - ვიეტნამის ომის განხილვას, როგორ შევაფასოთ სხვადასხვა ტიპის ისტორიული წყაროები მედიაწიგნიერების კითხვების გამოყენებით. ეს ერთ-ერთი თანამედროვე მეთოდია, რომელიც შეიძლება გამოიყენოს მასწავლებელმა გაკვეთილზე საკითხის კრიტიკული განხილვისათვის და სწორი შეფასებისათვის.

საკვანძო სიტყვები: მედიაწიგნიერება, კრიტიკული აზროვნება, ვიეტნამის ომი, ისტორიული წყარო, მოკავშირეთა ბანაკი, დაპირისპირებული სახელმწიფოები.

„ჩვენ უნდა მოვამზადოთ ახალგაზრდა თაობა მკვეთრი გამოსახულებების, ხმამაღალი სიტყვებისა და ჟღერადი ბგერების სამყაროში ცხოვრებისათვის“
იუნესკო, 1982 წელი

გლობალური ინფორმაციის ეპოქაში, საჭიროა თაობა, რომელსაც შეუძლია, დამოუკიდებლად და კრიტიკულად შეაფასოს, დააღაგოს და გაფილტროს ინფორმაციის ნაკადი, შექმნას საკუთარი მაღალი ხარისხის საინფორმაციო პროდუქტიც. ეს ეხება როგორც სტუდენტებს, ასევე მოსწავლეებს. მათ აქვთ ცოდნა იმისა, როგორ მოიძიონ საჭირო ინფორმაცია ქსელში, მაგრამ ყოველთვის არ იციან, როგორ გაფილტროს ინფორმაცია, პრობლემის გადასაჭრელად როგორ შეაფასონ და შექმნან მაღალი ხარისხის პრაქტიკულად საჭირო რესურსი.

მედიაწიგნიერების ამაღლება საქართველოში 2017 წლის ბოლოს ერთ-ერთი პრიორიტეტი გახდა საკანონმდებლო დონეზე. (ბასიალაია, დანელია, 2022). საქართველოში ჩატარდა რამდენიმე კვლევა, მედიაწიგნიერების როლზე. ერთ-ერთი ბოლო კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ „საქართველოში მედიაწიგნიერების დონის ასამაღლებლად მუშაობს სხვადასხვა დონის ექსპერტული ცოდნისა და გამოცდილების მქონე ორგანიზაცია, რომელიც ხელს უწყობენ მოქალაქეებში მედიაწიგნიერების უნარების განვითარებას. თუმცა, ქვეყანაში არ არსებობს სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ შეთანხმებული ერთიანი სტრატეგიული მიდგომა, რომელიც მიმართული იქნება საზოგადოების მედიაწიგნიერების დონის გაუმჯობესებასა და არსებული გამოწვევების გამკლავებაზე“. (ბასიალაია, დანელია, 2022).

ამჟამად, უფრო და უფრო აქტუალური ხდება სწავლების სტრატეგიები და მეთოდები, რომლებიც ქმნის ახალი ცოდნის დამოუკიდებლად მიღების, საჭირო ინფორმაციის შეგროვების, ჰიპოთეზების წამოყენების და დასკვნების გამოტანის შესაძლებლობას. მედიაწიგნიერების უნარების განვითარება: როგორცაა ინფორმაციის ანალიზი და შეფასება, ფაქტების გადამოწმება და შინაარსის შექმნა ღია წყაროთა ინსტრუმენტებით სტუდენტებს და მოსწავლეებს დაეხმარება რთულ მედიაგარემოში უკეთ გარკვევაში და ასევე ხელს შეუწყობს დემოკრატიის განვითარებას ჩვენს ქვეყანაში.

მედიაწიგნიერების ერთ-ერთ სახელმძღვანელოში ვითხულობთ: „მთავარ მიზანს მედიის შეფასება რომ წარმოადგენდეს, მთავარი შეკითხვა იქნებოდა: რა მოგეწონათ? მაგრამ მედიაწიგნიერების განათლება ბევრად უფრო ფართო სფეროა, ვიდრე მედიის დეკოდირება და შეფასება.“ (შაიბი, როგოვი, 2021). ავტორები გვიჩვენებენ მედიაწიგნიერების განათლების ეროვნული ასოციაციის მიერ შექმნილი შემდეგი პრინციპების გათვალისწინებას:

„ძირითადი პრინციპი 4. მედიაწიგნიერების განათლება ადამიანებში ავითარებს ცოდნის, ფიქრისა და კვლევის უნარებს, რაც აუცილებელია დემოკრატიული საზოგადოებისათვის.

ძირითადი პრინციპი 5. მედიაწიგნიერების განათლება აღიარებს, რომ მედია კულტურის ნაწილია და ფუნქციონირებს, როგორც სოციალიზაციის აგენტი“. (შაიბი, როგოვი, 2021)

მედიაწიგნიერების კომპეტენციის მნიშვნელოვანი ფაქტორია მისი ფორმალურ განათლებაში-სასწავლო პროცესში გამოყენება. (მოსიაშვილი, 2019) .ამ მიმართებით ბოლო დროს შემოთავაზებულია რეკომენდაციები, რჩევები, როგორც მკვლევარებისაგან, მეცნერებისაგან, ასევე პრაქტიკოსი პედაგოგებისაგან.

მედიაწიგნიერების კომპეტენცია დაკავშირებულია ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებულ სხვა გამჭოლ კომპეტენციებთან და ხელს უწყობს მათი გამოყენების ხარისხის ამაღლებას. (ესგ, 2018-2024)

“როდესაც პედაგოგი გაკვეთილზე იყენებს სატელევიზიო გადაცემების მოკლე სიუჟეტებს, აუდიო და ვიდეოფაილებს, რათა მოსწავლეებამდე მიიტანოს შეტყობინების კონკრეტული შეინაარსი, დედააზრი, -ამით ის ავითარებს ინფორმაციის აღქმისა და სწორად გაგების უნარ-ჩვევებს” (Hobbs, 2011).

როგორ გამოვიყენოთ მედიარესურსები, მულტიმედია საშუალებები ისტორიის გაკვეთილზე?

გთავაზობთ, როგორ შეიძლება გამოიყენოს მასწავლებელმა მულტიმედია საშუალებები: ილუსტრაცია, ისტორიული წყარო, ფილმი, მუსიკა, რომ მოსწავლეს დაეხმაროს მედიაწიგნიერების უნარის განვითარებაში. მაგალითისთვის გთავაზობთ ერთ გაკვეთილის გეგმას:

თემა-საქართველო და გარესამყარო მსოფლიო ომებისა და ცივი ომის პერიოდში
 საკითხი - ცივი ომის ცხელი წერტილი - ვიეტნამის ომი
 ცნება: წყარო / ინტერპრეტაცია (შედეგი : ისტ.საზ.1,2,5,6)

გაკვეთილის მიზანი:

მოსწავლეებმა გააცნობიერონ არსებული საერთაშორისო ვითარება ვიეტნამის ომის დროს, იმსჯელონ ომის დაწყების და დასრულების მიზეზებზე, შეაფასონ აშშ-სა და სსრკ-ს მიზნები ვიეტნამის ომში. მოსწავლეებს განუვითარდეთ კრიტიკული აზროვნების, არგუმენტირებული მსჯელობის უნარ-ჩვევები, სოციალური უნარები.

მედიაწიგნიერების მიზნები:

- მედიარესურსის კრიტიკული ანალიზი და სინამდვილის რეპრეზენტაციის შეფასება;
- სიტყვების ძალის გაცნობიერება მედიაპროდუქტში;
- გამოყენებული ვიზუალური ხატების აუდიტორიაზე ზეგავლენის შეფასება.

შენიშვნა: გაკვეთილის ჩასატარებლად სასურველია მასწავლებელი წინასწარ გაეცნოს დამატებით მასალას ცივი ომის ცხელი წერტილის - ვიეტნამის ომის შესახებ. (დანართი №1: მასწავლებლის საკითხავი მასალა- მოკლედაა აღწერილი ვიეტნამის ომის წარმოშობის მიზეზებისა და მსვლელობის შესახებ, სასურველია ასევე გაეცნოს მოსწავლის საკითხავს დანართი #3).

https://drive.google.com/file/d/1kCTK_wnxsrBOaWV03Ry_Mi9q9tKgnlH_/view?usp=sharing

გაკვეთილის მსვლელობა

აქტივობა 1. წინარე ცოდნის გააქტიურება:

(მასწავლებელი წინარე ცოდნის გასააქტიურებლად სვამს კითხვებს)

კითხვა	სავარაუდო პასუხი
გაიხსენეთ მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, მოკავშირეთა ბანაკის რომელ სახელმწიფოებს შორის დაიწყო დაპირისპირება?	სსრკ, აშშ, დიდი ბრიტანეთი, საფრანგეთი
როგორ დასრულდა ეს დაპირისპირება?	„ცივი ომით“/ „რკინის ფარდა ჩამოეშვა ბალტიის ზღვიდან ადრიატიკის ზღვამდე/ მსოფლიო ორ დაპირისპირებულ მხარედ გაიყო დასავლურ და აღმოსავლურ ბანაკად
რომელი სახელმწიფოები გამოიკვეთა დაპირისპირებულ მხარეთა სათავეში?	აშშ, სსრკ
რა სახელით არის ცნობილი დაპირისპირებული სახელმწიფოთა მიერ შექმნილი ბლოკები?	„ნატო“/ჩრდილო-ატლანტიკური ალიანსი, „ვარშავის პაქტი“

თუ გახსოვთ ცივი ომის პირველი პერიოდის კონფლიქტების შესახებ?	კორეის ომი/გერმანიის კრიზისი
როგორ დასრულდა დაპირისპირება კორეაში?	კორეა ორ ნაწილად გაიყო 38-ე პარალელზე, ჩრდილოეთის მხარეს აკონტროლებდა სსრკ, სამხრეთს - აშშ.

აქტივობა 2. ლექცია/მინი ლექცია

(მასწავლებელი აწვდის მოსწავლეებს ინფორმაციას ვიეტნამის ომის შესახებ წინასწარ მომზადებულს Power Point-ის გამოყენებით)

(პრეზენტაციაში განხილულია ინდოჩინეთის პირველი ომი, ომის შემდგომ ვიეტნამის გაყოფა მე-17 პარალელზე. განხილულია ინდოჩინეთის მეორე ომი-ვიეტნამის ომი. პრეზენტაციაში არის სურათები და ინფორმაცია ვიეტნამის ომის შესახებ და მტავარი მიზეზი, თუ რატომ გადაწყვიტა აშშ-მ ომის დასრულება და „ძალის უძლურების დემონსტრირება“)

(იხილე დანართი №2)

<https://drive.google.com/file/d/0B2LhRvtT3ZdiUzRkV0N5cVZZTE1GMDZCLWZIZk1lQUh0dno0/view?usp=sharing>

აქტივობა 3. ვიზუალური წყაროს ანალიზი. (მუშაობა ჯგუფებში) (იხილე დანართი #4;5)

ინსტრუქცია: დააკვირდით ვიზუალურ წყაროებს და უპასუხეთ კითხვებს:

(მოსწავლეები დააკვირდებიან ილუსტრაციებს და უპასუხებენ წინასწარ შედგენილ კითხვებს მედიაწიგნიერების კითხვების გამოყენებით)

ჯგუფი 1 (სურ 1)

ჯგუფი 2 (სურ 2)

კითხვები-ჯგუფი 1 (სურ.1.)	სავარაუდო პასუხები	კითხვები-ჯგუფი-2 (სურ.2.)	სავარაუდო პასუხები
რომელი	ვიეტნამის ომის	რომელი	ვიეტნამის ომის

მოვლენის დროს შეიქმნა მოცემული ილუსტრაციები?		კონკრეტული ისტორიული მოვლენის დროს შეიქმნა წარმოდგენილი ილუსტრაციები?	
საიდან გააკეთეთ დასკვნა?	ილუსტრაციაზე გამოსახულია ვიეტნამის რუკა/ილუსტრაციაზე გამოსახულია რიჩარდ ნიქსონი, რომელიც აწარმოებდა ამ ომს	მასზე არსებული რა ინფორმაციაზე დაყრდნობით გააკეთეთ დასკვნა?	პირველ ილუსტრაციაზე ამერიკელი ჯარისკაცები დაბომბილი ვიეტნამური სოფლისკენ მიემართებიან, ხოლო მეორე პლაკატი ვიეტნამის ომის წინააღმდეგაა მიმართული
რა თანამდებობა ეკავა ამ მოვლენის დროს პირველ ილუსტრაციაზე გამოსახულ პირს?	იგი იყო აშშ-ს პრეზიდენტი	რომელ ისტორიულ პერიოდში მიმდინარეობდა ეს მოვლენა?	ცივი ომის
რა იყო აღნიშნული ილუსტრაციის შქმნის მიზანი?	უამრავი ამერიკელი იხოვებოდა ბრძოლაში და ასე აღარ უნდა გაგრძელებულიყო, ნიქსონს დროულად უნდა დაესრულებინა ომი	რომელ სახელმწიფოში შეიქმნა პლაკატი?	საბჭოთა კავშირში
რისი გადმოცემა უნდოდა ამ გზავნილის ავტორის?	იმედი ჰქონოდათ არჩევნების, რომ ნიქსონი ომს მალე დაასრულებდა	საიდან გააკეთეთ ეს დასკვნა?	გაზეთის წარწერა და სათაური რუსულადაა და ვიეტნამელების დახმარებისკენაა მიმართული, ამავე დროს ინგლისური წარწერა აშშ-ს საწინააღმდეგოა.
რას გამოხატავს მეორე ილუსტრაცია?	ვიეტნამში გარდაცვლილთა საფლავს, რომელზეც აწერია, რომ 1968 წელს უკვე 20000 გარდაცვლილია ამერიკიდან/ საფლავის მნახველი ამერიკელი მეორეს ემოციურად ატყობინებს ომის შედეგს (1968 წლისთვის).	რისი გადმოცემა უნდოდა ამ გზავნილის ავტორს?	დაენახებინა საბჭოთა მოსახლეობისთვის და ვიეტნამელთათვის ამერიკელთა „ბოროტი ზრახვები“ და თავისი „კეთილგანწყობა“.
ვინ იყო გზავნილის ადრესატი?	ამერიკელი ხალხი	ვინ არიან გზავნილის ადრესატები?	ვიეტნამელები/ ჩრდილოვიეტნამელები

--	--	--	--

აქტივობა 4. სიუჟეტის განხილვა

<https://www.youtube.com/watch?v=3j-3Xi5BcKs>

კითხვები	პასუხები
რის შესახებ არის ვიდეო სიუჟეტი?	ფილმის; „ვიეტნამის ომის შესახებ“
ვისთვის შეიქმნა ეს გზავნილი? რა მიზანი აქვს ამ სიუჟეტის შექმნას?	ეს ფილმი შეიქმნა საზოგადოებისათვის, რათა უფრო ინფორმირებული გახადოს საზოგადოება ამერიკელთათვის მეტად მტკივნეულ თემაზე.
ვინ შეიძლება ისარგებლოს ამ ფილმით?	დაინტერესებულმა ადამიანებმა/ ვიეტნამის ომით დაინტერესებულებმა/ ისორიით დაინტერესებულებმა
თქვენ უკვე გაეცანით ტექსტს ვიეტნამის ომის შესახებ. ვიდეოსიუჟეტის ყურების დროს, სადაც ომის შესახებ ყვებიან ფილმის შემქმნელები, თუ აღმოაჩინეთ მსგავსება ტექსტსა და ვიდეოში მონათხრობს შორის?	გამახსენდა ტექსტში აღწერილი მოვლენები

[ინსტრუქცია მე-5 და მე-6 აქტივობისთვის. ყურადღებით უყურეთ სიუჟეტს, მოისმინეთ მუსიკას და გადმოეცით თქვენი დამოკიდებულება. უპასუხეთ კითხვებს:](#)

[აქტივობა 5.](#)

www.youtube.com/watch?v=5v1KHHre-8g მუსიკა, რომელიც ვიეტნამის ომს მიეძღვნა (4:58-6:53 წთ).

[აქტივობა 6.](#)

www.youtube.com/watch?v=5v1KHHre-8g მუსიკა, რომელიც ვიეტნამის ომს მიეძღვნა (4:58-6:53 წთ).

- რა მიზანი ჰქონდა მუსიკის შექმნას?
- ვის და რის წინააღმდეგ იყო მუსიკა მიმართული?
- რა არის ამ სიუჟეტის ქვეტექსტი?

[აქტივობა 7. შეჯამება-მსჯელობა](#)

[როგორ შეაფასებთ აშშ-ს და სსრკ-ს მიზნებს ვიეტნამის ომში?](#)

[მოსწავლეები დაასახელებენ სხვადასხვა მოსაზრებას შესაფასებლად. მაგალითად: აშშ-სთვის და დასავლეთ ევროპისთვის სსრკ იყო საფრთხე; სსრკ და აშშ სხვადასხვა უარყოფითი მეთოდებით ცდილობდნენ გავლენის გავრცელებას მსოფლიოზე; ამერიკა და სსრკ ერთმანეთს ეცილებიან მსოფლიოს გაყოფაში; მათ ერთნაირი ზრახვები ჰქონდათ; სსრკ გააწითლებდა ირგვლი სახელმწიფოებს; აშშ და სსრკ ქმნიდნენ პროპაგანდისტულ კარიკატურებს და პლაკატებს, რითაც საზოგადოებას ამცნობდნენ მოსალოდნელი საფრთხის საშიშროებაზე; სსრკ-ს და აშშ-ს მტრული დამოკიდებულება ჰქონდათ და სხვა სახელმწიფოებსაც თავს ახვევდნენ და ა.შ.](#)

დასკვნა - მეტად მნიშვნელოვანია მედიაწიგნიერების გამოყენება და მისი ფორმალურ განათლებაში დანერგვა. მედიაწიგნიერება ადრეული ასაკიდან უნდა დაინერგოს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. ასეთი მეთოდით ჩატარებული გაკვეთილი ხელს

შეუწყობს მოსწავლეთა მედიაწიგნიერების დონის ამაღლებას, მათ სააზროვნო უნარების განვითარებას. ნებისმიერი საგნის მასწავლებელმა შესაძლოა ადაპტირება მოახდინოს მის საგანთან მიმართებით. გაკვეთილზე ხორციელდება მედიაწიგნიერების კითხვების გამოყენებით წყაროს ანალიზი (სხვადასხვა ტიპის წყარო: დოკუმენტური წყარო, ვიზუალური წყარო, ვიდეო რესურსი). მოსწავლეები შეძლებენ ტრანსფერის გაკეთებას სხვადასხვა საგანში. გაკვეთილზე შეძენილი უნარები მოსწავლეებს გამოადგებათ ცხოვრებაში, რომელიც თავისთავად ხელს შეუწყობს ქვეყანაში დემოკრატიის განვითარებას.

ბიბლიოგრაფია:

1. ბასიალაია, ე., დანელია, ნ. (2022). საქართველოში მედიაწიგნიერების პრაქტიკის კვლევა და საჭიროებების შეფასება. ევროპის საბჭო, 2022, იანვარი
2. შაიბი, ს., როგოვი, ფ. (2021), მედიაწიგნიერება, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი.
3. ეროვნული 2018-2024 - ეროვნული სასწავლო გეგმა.
4. მოსიაშვილი, თ. (2019) - „მედიაწიგნიერება და სხვა გამჭოლი კომპეტენციები“-
<http://ncp.ge/ge/curriculum/general-part/generalpart/chapter-viii-cross-cultural-competencies>
5. აბდალაძე, გ., კუპატაძე, ბ., ახმეტელი, ნ, მურდულია, ნ. (2012) - ისტორია-12. გამომცემლობა: საქართველოს მაცნე. გვ.287-289.
6. კილურაძე, ნ., გაჩეჩილაძე, რ., სანიკიძე, გ.(2012) - ისტორია-12. გამომცემლობა; ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა. გვ.205-207.
7. ახმეტელი, ნ., ლორთქიფანიძე, ბ., (2021) - ისტორია-9. გამომცემლობა: დიოგენე. გვ.350-352.

Media literacy in formal education- Media literacy and critical analysis of different types of historical *sources*

Kobiashvili Eka

Public School N6, Telavi , Georgia

Abstract

In the era of global information, a great role is played by the development of the culture of media literacy. Evaluating the product independently and critically as well as sorting and filtering the flow of information is possible only with the help of media literacy. Students should ask questions, that will help them critically study the issue. They know how to find the information they need on the web but they don't always know how to filter the information. It is in this process that you will help them develop media literacy skills.

How can we help our students? Let's teach them to ask questions. They often ask the question - why? Media literacy should be established in both informal and formal education (should include all academic disciplines), which will help our students to be more critical and media literate.

My report is about using media literacy questions to discuss one historical issue - the Vietnam War, how to evaluate different types of historical sources using media literacy

questions. This is one of the modern methods that can be used by the teacher at the lesson for critical discussion of the issue and correct assessment.

Key words: media literacy, critical thinking, Vietnam War, historical source, Allied camp, opposing states.